

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
ІГОС ЦЕПЕНДА
«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування з
Мовознавства
для зарахування на навчання за ступенем магістра за спеціальністю
В11 Філологія (за спеціалізаціями)
на основі ступеня бакалавра, спеціаліста/магістра при прийомі
на навчання у 2025 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.

Івано-Франківськ — 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою фахового вступного випробування з “Мовознавства” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем “Магістра” за спеціальністю В11 Філологія (за спеціалізаціями) при прийомі на навчання на основі освітнього рівня бакалавра, магістра/спеціаліста до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2025 році.

Програма містить основні питання з Мовознавства та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ “МОВОЗНАВСТВО”

(назва дисципліни)

Мовознавство як наука

1. Мовознавство як наука про мову.
2. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).
3. Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.
4. Методологічна основа мовознавства.
5. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ.
6. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.
7. Синхронія і діахронія як аспекти мовознавчого аналізу.
8. Зв'язок мовознавства з: літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

Мова, мовлення, суспільство

1. Загальні поняття про мову.
2. Сутність, природа мови. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.
3. Системний характер мови.
4. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів (Еміль Бенвеніст).
5. Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.
6. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.
7. Система і норма.
8. Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті.
9. Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.
10. Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.
11. Функції мови.
12. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна.
13. Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична,

- когнітивна, гносеологічна, референтна.
14. Знакова природа мови.
  15. Визначення мовного знака: класичні підходи (Фердинанд де Соссюр: означник, означуване; Чарльз С. Пірс: семіотична тріада).
  16. Типологія знаків: види знаків в семіотиці: ікони, індекси, символи, сигнали, емблеми, жести, індикатори, метафоричні знаки.
  17. Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.
  18. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).
  19. Мовлення.
  20. Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.
  21. Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зіва, верхня щелепа, порожнина носа).
  22. Види мовлення.
  23. Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне.
  24. Внутрішнє мовлення.
  25. Егоцентричне мовлення.
  26. Мовлення як засіб спілкування
  27. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.
  28. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості.
  29. Поняття «комунікативного бар'єру». Авторитет, уникнення, нерозуміння.
  30. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінетика, паралінгвістика, проксеміка.
  31. Мова і суспільство.
  32. Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація.
  33. Мова та влада: домінантні мови, мовна політика, мовна дискримінація.
  34. Мова та соціальні зміни. Види соціальних змін: глобалізація, технологічні зміни, соціальні рухи.
  35. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали.
  36. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

Системно-структурна організація мови

1. Фонетична система мови.
2. Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний).
3. Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.
4. Фонеми в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи).
5. Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація.
6. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).
7. Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.
8. Лексико-семантична система мови
9. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).
10. Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, евфемізація.
11. Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.
12. Функційна диференціація лексики.
13. Стилїстична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна.
14. Соціальна й територіальна диференціація: професійна лексика (терміни); жаргонізми, арготизми, сленгізми, діалектизми.
15. Активна й пасивна лексика (неологізми, okazіоналізми, історизми, архаїзми).
16. Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.
17. Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.
18. Лексикографія. Типи словників. Основні концепції укладання словників. Структура словникової статті. Ідеографічні словники у вітчизняній та закордонній лексикографії.
19. Граматична система мови.
20. Морфеміка і дериватологія.
21. Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи.
22. Словотвірна пара (похідне й твірне слово).
23. Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні

- та неафіксальні (композиція, юкстапозиція, абревіація).
24. Неморфологічні способи творення слів: лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія).
  25. Морфологія.
  26. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень через афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.
  27. Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.
  28. Частина мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови.
  29. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні).
  30. Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників.
  31. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом.
  32. Займенник як частина мови. Розряди займенників.
  33. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова.
  34. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.
  35. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників.
  36. Службові частини мови. Прийменник: розряди й функції. Сполучник: розряди й функції. Частка: розряди й функції.
  37. Вигук та звуконаслідувальні слова.
  38. Синтаксис.
  39. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.
  40. Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).
  41. Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні).
  42. Актуальне членування речення: поняття теми й реми.
  43. Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).
  44. Способи й засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів.
  45. Поняття когезії та когерентності.

Стилїстика

1. Стилїстика як галузь мовознавства. Розділи стилїстики та їхнї завдання.
2. Об'єкт і предмет стилїстики.
3. Загальна стилїстика: мета і завдання.
4. Стилїстика мови як розділ про стилї мови.
5. Стилїстика мовлення як розділ про семантичні, експресивно-стилїстичні особливості мовлення в його усній і писемній формах.
6. Стилїстика художньої літератури як розділ про специфічні особливості літературного напрямку та індивідуальні особливості стилю письменника чи твору.
7. Функційна стилїстика: мета та завдання.
8. Функційні стилї та їхня класифікація.
9. Поняття функційного стилю і підстилю.
10. Офіційно-діловий стиль. Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми ділового стилю. Ознаки: документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилї офіційно-ділового стилю.
11. Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.
12. Публіцистичний стиль. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів; точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.
13. Розмовний стиль. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.
14. Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.
15. Жанрова диференціація.
16. Поняття жанру в стилїстиці.
17. Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист.
18. Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція.
19. Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе.
20. Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна).
21. Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання,

- новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).
22. Стилiстичнi ресурси (засоби) мови.
  23. Поняття про тропи та фiгури.
  24. Фонетичнi засоби стилiстики: алiтерацiя, асонанс, анафора, епiфора, звуконаслiдування, фонетичний повтор, рима.
  25. Лексичнi засоби стилiстики: алегорiя, метафора, персонiфiкацiя, метонiмiя, епiтет, синекдоха, порiвняння, оксиморон, гiпербола, лiтота, табу та евфемiзми, iронiя, сарказм, гротеск.
  26. Синтаксичнi засоби стилiстики: антитеза, парцеляцiя, градацiя, iнверсiя, палiндром, акростих, парономазiя, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, елiпсис, багатосполучниковiсть, безсполучниковiсть, перiод.
  27. Стилiстика тексту.
  28. Iдея та змiст тексту.
  29. Композицiя художнього тексту.
  30. Дискурс як комунiкативне явище.
  31. Поняття дискурсу.
  32. Основнi ознаки дискурсу: комунiкативнiсть, iнформативнiсть, соцiальнiсть, iнтерактивнiсть.
  33. Типологiя дискурсу за сферами комунiкацiї: академiчний, дипломатичний, полiтичний, рекламний, медичний, юридичний, медiйний, побутовий. Особливостi типiв.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: навчальний посібник. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Бабич Н. Д. та ін. Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. 572 с.
3. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. ІваноФранківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/18944>
4. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
5. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 240 с.
6. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 368 с.
7. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. Київ. Академія, 2016. 318 с.

8. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1239>
9. Дрогомирецький П.П., Пена Л.І. Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант. 2015. 102 с.
10. Дудик П.С. Стилїстика української мови: навч. посібн. Київ : Академія, 2005. 368 с.
11. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. У 4-х т. Донецьк: ДонНУ, 2012.
12. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Парламентське видавництво, 2001. 156 с.
13. Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія / за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
14. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2006. 336 с.
15. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2005. 368 с.
16. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
17. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. Київ: Академія, 2008. 344 с.
18. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-Київ, 2006. 716 с.
19. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. Київ: Знання, 2012. 335 с.
20. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ [та ін.]. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.
21. Сучасна українська мова: Морфологія: Підручник. Затверджено МОН / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013. 524 с.
22. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
23. Шевченко Л. Стилїстика української літературної мови: функціональна діагностика тексту : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2012. Кн. 2. 388 с.
24. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ. 2010. 408 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.